

TÜRK ÜNİVERSİTELERİNİN KIZ HENTBOL TAKIMLARINDAKİ SPORCULARIN DEMOGRAFİK ÖZELLİKLERİNE GÖRE ANTRENÖRLERİNİN LİDERLİK DAVRANIŞLARI ALGILARININ BELİRLENMESİ

Altan AYAN¹

Agâh Sinan ÜNSAR²

Mustafa Deniz DİNDAR³

Öz

Gerçekleştirilen çalışmada ilk olarak liderlik kavramı ele alınmıştır. İkinci olarak ise Türk üniversitelerinin kız hentbol takımlarında oynayan 115 öğrencinin demografik özelliklerinin antrenörlerinin liderlik davranışları algılarını etkileyip etkilemediği araştırılmıştır. Çalışmanın temel amacı üniversite kız hentbol takımındaki sporcuların antrenörlerinin liderlik davranışları algılarının demografik özelliklerine göre farklılık gösterip göstermediğini belirlemektir. Araştırmada 40 soruluk Spor İçin Liderlik Ölçeği (Leadership Scale for Sports-LSS) kullanılarak veriler toplanmıştır. SPSS 14 programı kullanılarak frekans dağılımı, faktör analizi, güvenilirlik analizi ve Kolmogorov Smirnov normal dağılım testi yapılmıştır. Normal dağılım olmadığına karar verilerek nonparametrik testler yapılmıştır. Bu kapsamda hipotezler oluşturulmuş ve Kruskal Wallis uygulanarak test edilmiştir. Buna ilaveten spor için liderlik ölçeği alt boyutlarına ait ortalamalar hesaplanmış ve değerlendirilmiştir. Sonuç olarak, Aylık aile geliri 1501 ve üzeri TL olan sporcular diğerlerine göre liderlerinin hem daha fazla ödüllendirici davranış hem de daha fazla işgördürücü davranış gösterdiğini düşünmektedir. Yetişme yeri büyükşehir olan sporcular diğerlerine göre liderlerinin hem daha fazla eğitici ve öğretici davranış hem daha fazla ödüllendirici davranış hem de daha fazla işgördürücü davranış gösterdiğini düşünmektedir. Düz lise mezunu sporcular liderlerinin daha fazla ödüllendirici davranış gösterdiğini düşünmektedirler. Buna ilaveten ölçeğin alt boyutlarının ortalamalarına göre sporcular liderlerinin en fazla otoriter davranış gösterdiğini düşünmektedir.

Anahtar Kelimeler: Liderlik, Liderlik Davranışları, Demografik Özellikler, Hentbol Takımları, Türk Üniversiteleri

¹ T.Ü. S.B.E.İşletme ABD Doktora Öğrencisi, altanayan@yahoo.com.tr

² Doç. Dr. T.Ü. İİBF İşletme ABD Öğretim Üyesi, sinanunsar@yahoo.com

³ Araş. Gör. T.Ü. BESYO, mustafadenizdindar@gmail.com

THE DETERMINATION OF THE CONCEPTS OF TRAINER LEADERSHIP BEHAVIOR ACCORDING TO DEMOGRAPHIC CHARACTERISTICS OF FEMALE HANDBALL TEAMS ATHLETES IN THE TURKISH UNIVERSITIES

Abstract

In this study, firstly, the concept of leadership is explained. Secondly, it is examined that whether or not, the concepts of trainer leadership behavior according to demographic characteristics of 115 female handball teams athletes in the Turkish Universities. The main objective of this study is to determine that whether or not, the concepts of trainer leadership behavior according to demographic characteristics of female handball teams athletes. The data were gathered by Leadership Scale for Sports-LSS consisting of 40 questions. In this context, frequency analysis, factor analysis, reliability analysis, Kolmogorov-Smirnov normal distribution tests were applied by using SPSS 14 software. Nonparametric tests were used by deciding the lack of normal distribution. In this context, hypotheses were formed and tested by applying Kruskal Wallis tests. In addition, it is calculated and evaluated means of subscales of the Leadership Scale for Sports. In conclusion, athletes who have 1501 and higher TL montly family income are thought that their leaders is represented more transactional and more rewarding behavior. Athletes who upbringing at metropolis are thought that their leaders is represented more training and instruction behavior, more rewarding behavior as well as more transactional behavior. Public high school graduates are thought that their leaders showed more rewarding behavior. In addition to athletes think that their leaders is represented the most authoritarian behavior.

Key Words: Leadership, Leadership Behavior, Demographic Characteristics, Handball Teams, Turkish Universities.

GİRİŞ

Günümüz dünyasında liderlik ve liderlik davranışları her alanda olduğu gibi spor dünyasında da önemli bir kavramdır. Özellikle bir takım oyunu olan hentbol sporu için de geçerlidir. Uygun liderlik davranışları sayesinde hentbol sporcuları hem daha etkili ve hem de daha uyumlu bir performans sergileyebilir. Bu kapsamda hentbol sporcularının performans ve etkili bir oyun sergilemesinin liderlerinin yani antrenörlerinin liderlik davranışlarını uygun ve yerinde kullanması ile ilgili olduğu söylenebilir. Hentbol alanındaki antrenörlerin sporcularına yönelik olarak gerçekleştirdiği davranış biçimleri konusunda bilgili olmaları ve bu hususta etkili olabilecek davranış biçimlerini sergilemeleri önem arz eden bir husustur. Özellikle de hentbol alanındaki antrenörlerin gerçekleştirdiği liderlik davranışlarını sporcuların demografik niteliklerini de dikkate alarak uygulaması başarıyı ve performansı artırıcı bir icraat olarak görülebilir.

Gerçekleştirilen çalışmada ilk olarak liderlik kavramı ele alınmıştır. İkinci olarak ise, Türk üniversitelerinin kız hentbol takımlarında oynayan 115 öğrencinin demografik özelliklerinin antrenörlerinin liderlik davranışları algılarını etkileyip etkilemediği incelenmiştir. Bu çalışmanın temel amacı üniversite kız hentbol takımındaki sporcuların antrenörlerinin liderlik davranışları algılarının demografik özelliklerine göre farklılık gösterip

göstermediğini belirleyebilmektir. Araştırmada Spor İçin Liderlik Ölçeği (Leadership Scale for Sports-LSS) ölçeği kullanılmış ve veriler toplanmıştır. Bu ölçek uluslararası alanda sıklıkla kullanılmakta ve 40 soru içermektedir. Veri analizi SPSS 14 programı ile gerçekleştirilmiştir. Bu kapsamda frekans analizi, faktör analizi, güvenilirlik analizi ve Kolmogorov Smirnov normal dağılım testi uygulanmıştır. Normal dağılım olmadığı görülmüş ve nonparametrik testler yapılmıştır. Bu kapsamda hipotezler oluşturulmuş ve Kruskal Wallis testleri yapılarak test edilmiştir. Buna ilave olarak spor için liderlik ölçeği alt boyutlarına ilişkin ortalamalar hesaplanmış ve değerlendirilmiştir.

1.LİDERLİK KAVRAMI

Liderlik insan davranışıyla ilgili tüm konularda en çok tartışılan ve en çok araştırılan alanlardan biridir. Liderlik; sosyal bilimler, davranış bilimleri, psikoloji, yönetim bilimi, siyasal bilimler ve sosyolojide önemli yeri olan bir konudur. Liderlik; kurumsal anlamda, popüler medyada, askeri alanda, kar amacı gütmeyen kurumlarda ve devlet idaresinde çok önemli bir unsurdur. Liderlikle ilgili olarak literatürde binlerde tanım ve çok sayıda yaklaşım öne çıkmaktadır. Liderlik, lider ve izleyicilerinin paylaştığı bir amacı ve gönüllü bir şekilde bir şeyleri ortaklaşa başarmaya çalıştığı özel bir durum içindeki etkileşim süreci olarak tanımlanabilir (Ramachandran, 2012: 517).

Akademik anlamda liderlik kelimesi dünya literatürüne 14. Yüzyılda girmesine rağmen son iki yüzyılda sık bir şekilde ele alınmaktadır. Araştırmacılar liderliğin tanımını daha çok kişisel perspektiflerine ve önemli buldukları olgulara göre yapmışlardır. Gerçekleştirilen birçok tanımdaki ortak nokta, belirli bir amacın olması, belirli bir grup insanın mevcudiyeti ve bu grubu yönlendirecek bir liderin mevcut olmasıdır. Liderlik, bir grup insanı belirli amaçlar çevresinde toplayabilme ve bu amaçlara erişmek için onları harekete geçirme, etkileme bilgi ve yeteneklerinin bütünü olarak tanımlanabilir (Zel, 2006: 109-110).

Liderlik konusuna kişiler her zaman ilgi göstermişlerdir. İlgilerini çeken bu konuya çeşitli açılardan yaklaşarak incelemeler ve araştırmalar gerçekleştirmişlerdir. Bu araştırmalar sonucunda liderlerin ortaya çıkışı ve özellikleriyle ilgili olarak birçok model ve teori ortaya koymuşlardır. Liderlikle ilgili ilk ciddi çalışmalar 1900'den sonra gerçekleşmiştir. 1927'den sonraki yıllarda ise konunun taşıdığı önem daha iyi anlaşılmıştır. 1941-1944 yılları arasında ise, liderlikle ilgili olarak gerçekleştirilen araştırmaların sayısı oldukça artmıştır. 1930'lu yıllardan önce yapılan araştırmalarda genellikle grubun bireyler üzerindeki etkisi incelenerek konu irdelenmiştir. 1930'lu yıllardan sonra yapılan araştırmalarda ise bireyin grup üzerindeki etkisi araştırılarak konu açıklanmaya çabalanmıştır (Güney, 2011: 336).

Liderlik, değişim doğrultusunda örgütsel amaçları gerçekleştirirken liderler ve izleyicilerini etkileyen bir süreçtir. Belirtilen bu liderlik tanımının beş anahtar ögesi mevcuttur. Bunlar: 1) Liderler ve İzleyiciler, 2) Değişim, 3) İnsanlar, 4) Örgütsel Amaçlar ve 5) Etkileme olarak sıralanabilir (Lussier ve Achua, 2010: 6). Liderlik, paylaşılan amaçları yansıtan gerçek değişimler ve sonuçlar elde etmek niyetiyle liderler ve izleyicilerin arasında gerçekleşen bir etkileme ilişkisidir (Daft, 2008: 4).

Liderlik etkileme ile ilgilidir. Bir işte veya örgütsel ortamda etkileme yeteneği asları, grup üyelerini ve patronları kapsayabilir. Etkileme olmaksızın bir lider olabilmek imkansızdır. Etkileme, liderliğin en önemli parçalarından biri olarak etik bir uygulama gerektirir. Liderlik grupların idaresini sağlar. Liderlik genel amaç ve hedeflere ulaşmak için gruptaki kişileri etkilemeyi ifade eder. Liderler ve izleyiciler amaçları paylaşır. Liderlik, paylaşılan amaçları başarıyla gerçekleştirebilmek için liderlerin izleyicileriyle birlikte çalışmasını ifade eder (Rowe ve Guerrero, 2011: 2).

Lider, sahibi olduğu yetenek ve özelliklerle, örgüt veya grup içinde çalışanların ihtiyaç ve isteklerinin karşılanması ve aynı zamanda örgütünün veya grubunun da amaçlarının gerçekleştirilmesi açısından büyük önemi olan bazı rolleri uygulamak zorundadır. Liderin bu rolleri duygusal ve göreve ilişkin roller olmak üzere ikiye ayrılır. Göreve ilişkin roller, belirli amaçları gerçekleştirmek üzere grubun oluşturulması, harekete geçirilmesi ve yönetilmesi ile ilgili roller dizisi olarak açıklanabilir. Duygusal roller ise, işgörenlerin sosyal ve psikolojik ihtiyaçlarının karşılanmasına dönük liderlik rolleridir (Barutçugil, 2004: 266).

Liderlik kavramının yaygın olarak başkalarını etkileme yeteneği olarak tanımlandığı görülmektedir. Bir lider başkalarının davranışlarını etkilemek için kendi gücünü kullanır. Liderlik ile yöneticilik birbirinden farklı kavramlar olarak değerlendirilmektedir. Lider izleyicileriyle gönüllü işbirliği için çabalar iken, yönetici işgörenlerin davranışlarını değiştirmek için bir mecburiyet ve zorlamaya bağlı olarak faaliyetlerini sürdürür (Pride, Hughes ve Kapoor, 2012: 179).

Liderlik, geleneksel olarak doğuştan gelen bir hak ve imtiyaz, bir güç ve karizma olmakla beraber, aynı zamanda sonradan elde edilebilen, öğrenilebilen ve geliştirilebilen yönetsel bir fonksiyon ve özelliktir. Bu açıdan her yöneticinin liderlik potansiyeline sahip olduğu söylenebilir. Önemli olan bu potansiyeli ortaya çıkarmak ve etkili bir biçimde kullanabilmektir. Bundan dolayı bir yönetici örgütte başarılı olabilmek için öncelikle liderlik yeteneklerini geliştirmesi gerekir. Bunun nedeni günümüz dünyasındaki her örgüt lider-yönetici aramakta ve lider-yöneticiye sahip olan örgütler daha çok başarı göstermektedir (Aytürk, 2010: 92).

2.ARAŞTIRMA

2.1.Örnekleme ve Ölçüm Araçları

Araştırmanın evrenini Türk üniversitelerinin kız hentbol takımlarında oynayan öğrenciler oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklemini Türk üniversitelerinin kız hentbol takımlarında oynayan 115 öğrenci oluşturmaktadır. Araştırma verileri 2012 yılı içerisinde ulusal müsabakalar sırasında toplanmıştır. Araştırma kapsamında 130 anket dağıtılmış olup bunlardan 115 tanesi tam yanıtlanmıştır. Böylece anket geri dönüş oranının %88 olduğu görülmektedir. Araştırmada orijinalini Chelladurai ve Saleh (1980) yılındaki “Dimensions of Leader Behavior in Sports: Development of a Leadership Scale” eserinde geliştirdiği Spor İçin Liderlik Ölçeği (Leadership Scale for Sports-LSS) isimli 40 soruluk anketi kullanılmıştır. Ölçeğin Türkçe formu Yılmaz (2008) yılındaki doktora tezi çalışmasından alınmıştır. Spor İçin Liderlik ölçeğinde 5’li likert kullanılmıştır. Bu kapsamda, “Kesinlikle Katılmıyorum=1”,

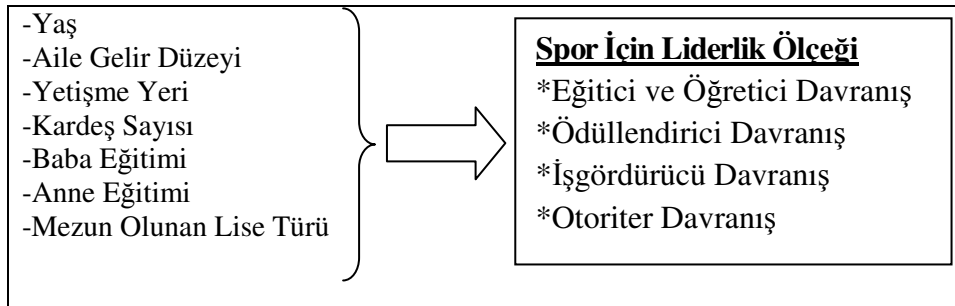

“Katılmıyorum=2”, “Kararsızım=3”, “Katılıyorum=4” ve “Kesinlikle Katılıyorum=5” şeklinde puanlama işlemi yapılmıştır.

2.2.Amaç ve Araştırma Modeli

Gerçekleştirilen bu çalışmanın temel amacı, Türk üniversitelerinin kız hentbol takımlarında oynayan 115 öğrencinin demografik özelliklerinin antrenörlerinin liderlik davranışları algılarını etkileyip etkilemediğini araştırmaktır. Yani çalışmanın temel amacı antrenörlerinin liderlik davranışları algılarının kız öğrencilerin demografik özelliklerine göre farklılık gösterip göstermediğini belirlemektir. Kız öğrencilerin demografik özellikleri olarak yaş, aile gelir düzeyi, yetişme yeri, kardeş sayısı, baba eğitimi, anne eğitimi ve mezun olunan lise türü alınmıştır. Bu kapsamda aşağıdaki araştırma modeli oluşturulmuştur.

Spor İçin Liderlik Ölçeğinin veri analizi sonucu ortaya çıkan alt boyutları olan eğitici ve öğretici davranış, ödüllendirici davranış, işgördürücü davranış, otoriter davranış boyutlarının sporcuların yaş, aile gelir düzeyi, yetişme yeri, kardeş sayısı, baba eğitimi, anne eğitimi ve mezun olunan lise türüne göre farklılık gösterip göstermediğini ortaya koymak için Kruskal Wallis testleri uygulanmıştır. Bu kapsamda 7 ana hipotez oluşturulmuştur.

Şekil 1. Araştırma Modeli

Araştırma modeline göre oluşturulan ana hipotezler şunlardır;

H₁= Katılımcıların yaşlarına göre spor için liderlik ölçeğinin alt boyutlarına ilişkin yargılarında farklılık vardır.

H₂= Katılımcıların aile gelir düzeyine göre spor için liderlik ölçeğinin alt boyutlarına ilişkin yargılarında farklılık vardır.

H₃= Katılımcıların yetişme yerine göre spor için liderlik ölçeğinin alt boyutlarına ilişkin yargılarında farklılık vardır.

H₄= Katılımcıların kardeş sayısına göre spor için liderlik ölçeğinin alt boyutlarına ilişkin yargılarında farklılık vardır.

H₅= Katılımcıların baba eğitimine göre spor için liderlik ölçeğinin alt boyutlarına ilişkin yargılarında farklılık vardır.

H₆= Katılımcıların anne eğitimine göre spor için liderlik ölçeğinin alt boyutlarına ilişkin yargılarında farklılık vardır.

H₇= Katılımcıların mezun olduğu lise türüne göre spor için liderlik ölçeğinin alt boyutlarına ilişkin yargılarında farklılık vardır.

2.3. Veri Analizi

Araştırmada veri analizi SPSS 14 programı kullanılarak gerçekleştirilmiştir. Bu kapsamda öncelikle araştırmaya katılan 115 sporcunun sosyo-demografik özelliklerine ilişkin frekans dağılımı gerçekleştirilmiştir. Daha sonra spor için liderlik ölçeği verilerine faktör analizi uygulanmıştır. Soru 4, 5, 6, 16, 24, 25, 29, 31, 32, 33 ve 39'un faktör ağırlıkları 0,50'den düşük olduğu ve birden fazla faktör altında birbirine yakın faktör ağırlığı olduğu için analizden çıkarılmıştır. Faktör analizi sonucu dört boyut bulunmuştur. Bu kapsamda Faktör 1: Eğitici ve Öğretici Davranış, faktör 2: Ödüllendirici Davranış, faktör 3: İşgördürücü Davranış ve faktör 4: Otoriter Davranış olarak adlandırılmıştır. Daha sonra belirtilen dört alt boyuta ilişkin güvenilirlik analizleri gerçekleştirilmiştir. Güvenilirlik analizi ortaya çıkan Cronbach's Alpha değerlerinin iyi düzeyde olduğu görülmüştür. Daha sonra Kolmogorov Smirnov normal dağılım testi yapılmıştır. Dağılımın normal olmadığına karar verilerek nonparametrik testler uygulanmıştır. Bu kapsamda Kruskal Wallis testleri yapılmıştır. Buna ilaveten Spor İçin Liderlik Ölçeği alt boyutlarına ilişkin ortalamalar hesaplanmış ve bu kapsamda değerlendirmeler yapılmıştır.

Spor İçin Liderlik Ölçeğinin alt boyutları olan eğitici ve öğretici davranış, ödüllendirici davranış, işgördürücü davranış, otoriter davranış boyutlarının sporcuların yaş, aile gelir düzeyi, yetişme yeri, kardeş sayısı, baba eğitimi, anne eğitimi ve mezun olunan lise türüne göre farklılık gösterip göstermediğini belirleyebilmek için Kruskal Wallis testleri yapılmıştır. Aşağıda tablo 1'de araştırmaya katılanların sosyo-demografik özelliklerine ilişkin frekans dağılımları gösterilmiştir.

Tablo 1: Araştırmaya Katılanların Sosyo-Demografik Özelliklerine İlişkin Frekans Dağılımı (n=115)

Değişkenler	n	Yüzde
Cinsiyet		
Kız	115	100
Erkek	0	0
Yaş		
18-20	46	40
21-24	62	53,9
25 ve Üzeri	7	6,1
Aile Gelir Düzeyi		
500-1000	57	49,6
1001-1500	23	20
1501 ve üzeri	35	30,4
Yetiştirme Yeri		
Köy ve Belde	7	6,1
İlçe	17	14,8
İl	54	47
Büyükşehir	37	32,2
Kardeş Sayısı		
1 kardeş	4	3,5
2 kardeş	49	42,6
3 kardeş	25	21,7
4 ve üzeri kardeş	37	32,2
Baba Eğitim Durumu		
Okuryazar değil	4	3,5
İlk-Orta	56	48,7
Lise	37	32,2
Üniversite	18	15,7
Anne Eğitim Durumu		
Okuryazar değil	12	10,4
İlk-Orta	74	64,3
Lise	23	20
Üniversite	6	5,2
Mezun Olunan Lise		
Düz Lise	69	60
Anadolu Lisesi	17	14,8
Meslek Lisesi	29	25,2

2.4.Faktör ve Güvenilirlik Analizi

Araştırmada kullanılan spor için liderlik ölçeği verilerine faktör analizi yapılmıştır. Bundan önce veri setinin faktör analizi için uygun olup olmadığı KMO ve Barlett's testi ile sınanmıştır. Tablo 2'de görüldüğü gibi Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) testinin sonucu 0,859 çıkmıştır. Bu değer veri setinin faktör analizi için uygun olduğunu göstermektedir. Barlett's testinin p değeri 0,000 olduğu yani $p < 0,05$ olduğu için değişkenler arasında faktör analizi yapmaya yeterli düzeyde ilişki vardır.

Tablo 2. KMO and Bartlett's Testi

Kaiser-Meyer-Olkin Measure of Sampling Adequacy.		,859
Bartlett's Test of Sphericity	Approx. Chi-Square	1880,019
	df	406
	Sig.	,000

Veri setine faktör analizi yapılmıştır. Yani spor için liderlik ölçeği verilerine faktör analizi uygulanmıştır. Bu kapsamda soru 4, 5, 6, 16, 24, 25, 29, 31, 32, 33 ve 39'un faktör ağırlıkları 0,50'den düşük olduğu ve birden fazla faktör altında birbirine yakın faktör ağırlığı olduğu için analizden çıkarılmıştır.

Tablo 3. Spor İçin Liderlik Ölçeği Faktör ve Güvenilirlik Analizi Sonuçları

	Sorular	Faktör Ağırlığı	Faktörün Açıklayıcılığı (%)	Cronbach's Alpha
Faktör 1	S14	,789	25,798	0,93
	S3	,767		
	S9	,717		
	S8	,706		
	S7	,700		
	S21	,698		
	S10	,656		
	S2	,638		
	S11	,605		
	S13	,575		
	S1	,572		
	S22	,560		
	S17	,557		
	S20	,555		
	S15	,553		
S18	,534			
Faktör 2	S28	,741	10,859	0,80
	S37	,668		
	S19	,576		
	S35	,542		
Faktör 3	S23	,724	10,495	0,75
	S26	,698		
	S38	,652		
	S27	,630		
Faktör 4	S40	,752	9,881	0,74
	S36	,723		
	S12	,616		
	S34	,584		
	S30	,574		

0,50'lik bir faktör yükünün anlamlı olabilmesi için gözlem sayısı 120 ve daha fazla olması gerekir (Alpar, 2011: 283). Araştırmamızın örnekleminin 115 kişiden yani yaklaşık 120 kişiden oluşması sebebiyle faktör ağırlıkları için 0,50 ve üzeri olmasına dikkat edilmiştir. Spor için Liderlik Ölçeği verilerine faktör analizi gerçekleştirilmesi sonucu literatüre paralel dört boyut ortaya çıkmıştır. Belirtilen dört alt boyuta ilişkin isimlendirme literatür kapsamında yapılmıştır. Elde edilen dört faktör toplam varyansın %57,033'ünü açıklamaktadır. Literatüre paralel olarak faktör 1 "Eğitici ve Öğretici Davranış", faktör 2 "Ödüllendirici Davranış", faktör 3 "İşgördürücü Davranış" ve faktör 4 "Otoriter Davranış" olarak isimlendirilmiştir. Ölçeğin tümü için Cronbach's Alpha değeri 0,94 olarak bulunmuştur. Alt faktörlerin cronbach's alpha değerleri iyi düzeydedir.

2.5.Spor İçin Liderlik Ölçeğinin Alt Boyutlarının Katılımcıların Demografik Özelliklerine Göre Farklılıklarının Testi

İlk olarak dağılım hakkında fikir sahibi olmak adına Kolmogorov-Smirnov testi yapılmıştır. Buna göre parametrik testlerin yapılıp yapılamayacağı belirlenecektir.

Tablo 4. Kolmogorov-Smirnov Normal Dağılım Test Sonuçları

	Eğitici ve Öğretici Davranış	Ödüllendirici Davranış	İşgördürücü Davranış	Otoriter Davranış	
N	115	115	115	115	
Normal Parameters(a,b)	Mean	1,7870	1,9304	2,0326	2,6835
	Std. Deviation	,68610	,82021	,83016	,95329
Most Extreme Differences	Absolute	,137	,204	,142	,094
	Positive	,137	,204	,142	,094
	Negative	-,126	-,128	-,107	-,089
Kolmogorov-Smirnov Z	1,473	2,193	1,520	1,005	
Asymp. Sig. (2-tailed)	,026	,000	,020	,264	

H_0 = Spor İçin Liderlik ölçeğinin alt boyutları normal dağılım göstermektedir.

H_1 = Spor İçin Liderlik ölçeğinin alt boyutları normal dağılım göstermemektedir.

Tablo 4'teki görüldüğü gibi $p < 0,05$ olduğundan H_0 hipotezi reddedilir. Yani spor için liderlik ölçeğinin alt boyutları normal dağılım göstermemektedir. Bundan dolayı parametrik testleri uygulamak doğru değildir. Yani nonparametrik testler uygulanmıştır. Nonparametrik testler olarak Kruskal Wallis uygulanmıştır.

Spor İçin Liderlik Ölçeğinin alt boyutları olan eğitici ve öğretici davranış, ödüllendirici davranış, işgördürücü davranış, otoriter davranış boyutlarının sporcuların yaş, aile gelir

düzeıı, yetişme yeri, kardeş sayısı, baba eğitimi, anne eğitimi ve mezun olunan lise türüne göre farklılık gösterip göstermediğini bulabilmek için Kruskal Wallis testleri uygulanmıştır. . Bazı değişkenler açısından farklılık olmayan ve dolayısıyla reddedilen hipotezlere ait tablolara aşağıda yer verilmemiştir.

2.5.1.Spor İçin Liderlik Ölçeği Alt Boyutlarının Katılımcıların Aile Gelir Düzeyine Göre Farklılıklarının Testi

Spor İçin Liderlik ölçeğinin alt boyutlarının katılımcıların aile gelir düzeyine göre farklılık gösterip göstermediğini belirlerken grup sayısı ikiden fazla olduğundan Kruskal Wallis testi uygulanmıştır. Bu kapsamda aşağıdaki hipotezler oluşturulmuştur.

H_0 = Katılımcıların aile gelir düzeyine göre spor için liderlik ölçeğinin alt boyutlarına ilişkin yargılarında farklılık yoktur.

H_2 = Katılımcıların aile gelir düzeyine göre spor için liderlik ölçeğinin alt boyutlarına ilişkin yargılarında farklılık vardır.

H_{2a} = Katılımcıların aile gelir düzeyine göre “Eğitici ve Öğretici Davranış” alt boyutuna ilişkin yargılarında farklılık vardır.

H_{2b} = Katılımcıların aile gelir düzeyine göre “Ödüllendirici Davranış” alt boyutuna ilişkin yargılarında farklılık vardır.

H_{2c} = Katılımcıların aile gelir düzeyine göre “İşgördürücü Davranış” alt boyutuna ilişkin yargılarında farklılık vardır.

H_{2d} = Katılımcıların aile gelir düzeyine göre “Otoriter Davranış” alt boyutuna ilişkin yargılarında farklılık vardır.

Tablo 5. Katılımcıların aile gelir düzeyine göre spor için liderlik ölçeğinin alt boyutlarına ilişkin yargıların betimsel dağılımları

	Aile Gelir Düzeyi	N	Mean Rank
Eğitici ve Öğretici Davranış	500-1000 TL	57	57,36
	1001-1500 TL	23	48,85
	1501 ve üzeri	35	65,06
	Toplam	115	
Ödüllendirici Davranış	500-1000 TL	57	61,65
	1001-1500 TL	23	41,98
	1501 ve üzeri	35	62,59
	Toplam	115	
İşgördürücü Davranış	500-1000 TL	57	61,89
	1001-1500 TL	23	39,04
	1501 ve üzeri	35	64,11
	Toplam	115	
Otoriter Davranış	500-1000 TL	57	58,24
	1001-1500 TL	23	47,28
	1501 ve üzeri	35	64,66
	Toplam	115	

Tablo 6. Katılımcıların aile gelir düzeyine göre spor için liderlik ölçeğinin alt boyutlarına ilişkin yargılardaki farklılıklarla ilgili Kruskal Wallis testi sonuçları

	Eğitici ve Öğretici Davranış	Ödüllendirici Davranış	İşgördürücü Davranış	Otoriter Davranış
Chi-Square	3,330	6,780	9,503	3,792
df	2	2	2	2
Asymp. Sig.	,189	,034	,009	,150

Tablo 6’da görüldüğü gibi, $p > 0,05$ olduğundan hipotez 2a ve hipotez 2d reddedilmiştir. Buna ilaveten $p < 0,05$ olduğundan hipotez 2b ve hipotez 2c desteklenmiştir.

Tablo 5’e bakıldığında aylık aile geliri 1501 ve üzeri TL olan sporcuların hem ödüllendirici davranış hem de işgördürücü davranış alt boyutlarına ilişkin ortalamalarının diğerlerinden yüksek olduğu görülmektedir. Yani aylık aile geliri 1501 ve üzeri TL olan sporcular diğerlerine göre liderlerinin (antrenörlerinin) hem daha fazla ödüllendirici davranış hem de daha fazla işgördürücü davranış gösterdiğini düşünmektedir.

2.5.2.Spor İçin Liderlik Ölçeği Alt Boyutlarının Katılımcıların Yetiştirme Yerine Göre Farklılıklarının Testi

Spor İçin Liderlik ölçeğinin alt boyutlarının katılımcıların yetiştirme yerine göre farklılık gösterip göstermediğini belirlerken grup sayısı ikiden fazla olduğundan Kruskal Wallis testi uygulanmıştır. Bu kapsamda aşağıdaki hipotezler oluşturulmuştur.

H_0 = Katılımcıların yetiştirme yerine göre spor için liderlik ölçeğinin alt boyutlarına ilişkin yargılarında farklılık yoktur.

H_3 = Katılımcıların yetiştirme yerine göre spor için liderlik ölçeğinin alt boyutlarına ilişkin yargılarında farklılık vardır.

H_{3a} = Katılımcıların yetiştirme yerine göre “Eğitici ve Öğretici Davranış” alt boyutuna ilişkin yargılarında farklılık vardır.

H_{3b} = Katılımcıların yetiştirme yerine göre “Ödüllendirici Davranış” alt boyutuna ilişkin yargılarında farklılık vardır.

H_{3c} = Katılımcıların yetiştirme yerine göre “İşgördürücü Davranış” alt boyutuna ilişkin yargılarında farklılık vardır.

H_{3d} = Katılımcıların yetiştirme yerine göre “Otoriter Davranış” alt boyutuna ilişkin yargılarında farklılık vardır.

Tablo 7. Katılımcıların yetişme yerine göre spor için liderlik ölçeğinin alt boyutlarına ilişkin yargıların betimsel dağılımları

	Yetiştirme Yeri	N	Mean Rank
Eğitici ve Öğretici Davranış	Köy ve belde	7	38,71
	İlçe	17	50,79
	İl	54	51,52
	Büyükşehir	37	74,42
	Toplam	115	
Ödüllendirici Davranış	Köy ve belde	7	45,36
	İlçe	17	61,09
	İl	54	48,98
	Büyükşehir	37	72,14
	Toplam	115	
İşgördürücü Davranış	Köy ve belde	7	34,86
	İlçe	17	54,97
	İl	54	53,68
	Büyükşehir	37	70,08
	Toplam	115	
Otoriter Davranış	Köy ve belde	7	51,64
	İlçe	17	52,94
	İl	54	61,47
	Büyükşehir	37	56,46
	Toplam	115	

Tablo 8. Katılımcıların yetişme yerine göre spor için liderlik ölçeğinin alt boyutlarına ilişkin yargılardaki farklılıklarla ilgili Kruskal Wallis testi sonuçları

	Eğitici ve Öğretici Davranış	Ödüllendirici Davranış	İşgördürücü Davranış	Otoriter Davranış
Chi-Square	14,182	11,973	9,391	1,316
df	3	3	3	3
Asymp. Sig.	,003	,007	,025	,725

Tablo 8'de görüldüğü gibi, $p > 0,05$ olduğundan hipotez 3d reddedilmiştir. Buna ilaveten $p < 0,05$ olduğundan hipotez 3a, hipotez 3b ve hipotez 3c desteklenmiştir.

Tablo 7'ye bakıldığında yetişme yeri büyükşehir olanların hem eğitici ve öğretici davranış hem ödüllendirici davranış hem de işgördürücü davranışa ilişkin ortalamalarının diğerlerinden yüksek olduğu görülmektedir. Yani yetişme yeri büyükşehir olan sporcular diğerlerine göre liderlerinin hem daha fazla eğitici ve öğretici davranış hem daha fazla ödüllendirici davranış hem de daha fazla işgördürücü davranış gösterdiğini düşünmektedir.

2.5.3.Spor İçin Liderlik Ölçeği Alt Boyutlarının Katılımcıların Mezun Olduğu Lise Türüne Göre Farklılıklarının Testi

Spor İçin Liderlik ölçeğinin alt boyutlarının katılımcıların mezun olduğu lise türüne göre farklılık gösterip göstermediğini belirlerken grup sayısı ikiden fazla olduğundan Kruskal Wallis testi uygulanmıştır. Bu kapsamda aşağıdaki hipotezler oluşturulmuştur.

H_0 = Katılımcıların mezun olduğu lise türüne göre spor için liderlik ölçeğinin alt boyutlarına ilişkin yargılarında farklılık yoktur.

H_7 = Katılımcıların mezun olduğu lise türüne göre spor için liderlik ölçeğinin alt boyutlarına ilişkin yargılarında farklılık vardır.

H_{7a} = Katılımcıların mezun olduğu lise türüne göre “Eğitici ve Öğretici Davranış” alt boyutuna ilişkin yargılarında farklılık vardır.

H_{7b} = Katılımcıların mezun olduğu lise türüne göre “Ödüllendirici Davranış” alt boyutuna ilişkin yargılarında farklılık vardır.

H_{7c} = Katılımcıların mezun olduğu lise türüne göre “İşgördürücü Davranış” alt boyutuna ilişkin yargılarında farklılık vardır.

H_{7d} = Katılımcıların mezun olduğu lise türüne göre “Otoriter Davranış” alt boyutuna ilişkin yargılarında farklılık vardır.

Tablo 9. Katılımcıların mezun olduğu lise türüne göre spor için liderlik ölçeğinin alt boyutlarına ilişkin yargıların betimsel dağılımları

	Mezun Olduğu Lise Türü	N	Mean Rank
Eğitici ve Öğretici Davranış	Düz lise	69	61,64
	Anadolu Lisesi	17	64,56
	Meslek Lisesi	29	45,48
	Toplam	115	
Ödüllendirici Davranış	Düz lise	69	65,43
	Anadolu Lisesi	17	63,38
	Meslek Lisesi	29	37,16
	Toplam	115	
İşgördürücü Davranış	Düz lise	69	60,51
	Anadolu Lisesi	17	64,06
	Meslek Lisesi	29	48,48
	Toplam	115	
Otoriter Davranış	Düz lise	69	60,13
	Anadolu Lisesi	17	60,68
	Meslek Lisesi	29	51,36
	Toplam	115	

Tablo 10. Katılımcıların mezun olduğu lise türüne göre spor için liderlik ölçeğinin alt boyutlarına ilişkin yargılardaki farklılıklarla ilgili Kruskal Wallis testi sonuçları

	Eğitici ve Öğretici Davranış	Ödüllendirici Davranış	İşgördürücü Davranış	Otoriter Davranış
Chi-Square	5,583	15,494	3,355	1,548
df	2	2	2	2
Asymp. Sig.	,061	,000	,187	,461

Tablo 10'da görüldüğü gibi, $p > 0,05$ olduğundan hipotez 7a, hipotez 7c ve hipotez 7d reddedilmiştir. Buna ilaveten $p < 0,05$ olduğundan hipotez 7b desteklenmiştir.

Tablo 9'a bakıldığında düz lise mezunu sporcuların ödüllendirici davranış boyutuna ilişkin ortalamalarının diğerlerinden yüksek olduğu görülmektedir. Yani düz lise mezunu sporcular diğerlerine göre liderlerinin daha fazla ödüllendirici davranış gösterdiğini düşünmektedirler.

2.6.Spor İçin Liderlik Ölçeği Alt Boyutlarına İlişkin Ortalamaların Değerlendirilmesi

Aşağıda spor için liderlik ölçeği alt boyutlarına ait ortalamalar hesaplanmış ve buna ilişkin değerlendirmeler yapılmıştır.

Tablo 11. Spor İçin Liderlik Ölçeği Alt Boyutlarına İlişkin Ortalamalar

	N	Minimum	Maksimum	Ortalama	Std. Sapma
Eğitici ve Öğretici Davranış	115	1,00	4,81	1,7870	,68610
Ödüllendirici Davranış	115	1,00	4,50	1,9304	,82021
İşgördürücü Davranış	115	1,00	4,75	2,0326	,83016
Otoriter Davranış	115	1,00	4,60	2,6835	,95329
Valid N (listwise)	115				

Tablo 11'de spor için liderlik ölçeği alt boyutlarına ait ortalamalar yer almaktadır. Buna göre alt boyutlar içinde en yüksek ortalamaya otoriter davranış boyutu sahiptir. Yani katılımcılar liderlerinin en fazla otoriter davranış gösterdiğini düşünmektedir. Başka bir ifade ile sporcuların liderleri en fazla otoriter davranış göstermektedir. Daha sonra ise işgördürücü

davranış boyutuna ilişkin ortalamalar gelmektedir. Yani sporcular liderlerinin otoriter davranıştan sonra işgördürücü davranış sergilediğini düşünmektedir.

SONUÇ

Gerçekleştirilen bu araştırmada Türk üniversitelerinin kız hentbol takımlarındaki sporcuların demografik özellikleri olan yaş, aile gelir düzeyi, yetiştirme yeri, kardeş sayısı, baba eğitimi, anne eğitimi ve mezun olunan lise türünün antrenörlerinin liderlik davranışları algılarını etkileyip etkilemediği araştırılmıştır. Bu kapsamda Kruskal Wallis testleri yapılmıştır.

Araştırma sonucunda $p < 0,05$ olduğundan hipotez 2b, hipotez 2c, hipotez 3a, hipotez 3b, hipotez 3c ve hipotez 7b desteklenmiştir. Diğer hipotezler ise $p > 0,05$ olduğundan reddedilmiştir. Yani, Katılımcıların aile gelir düzeyine göre hem ödüllendirici davranış hem de işgördürücü davranış alt boyutlarına ilişkin yargılarında farklılık vardır (Hipotez 2b ve hipotez 2c). Buna ilaveten katılımcıların yetiştirme yerine göre hem eğitici ve öğretici davranış hem ödüllendirici davranış hem de işgördürücü davranış alt boyutlarına ilişkin yargılarında farklılık vardır (Hipotez 3a, hipotez 3b ve hipotez 3c). Buna ilaveten katılımcıların mezun olduğu lise türüne göre ödüllendirici davranış alt boyutuna ilişkin yargılarında farklılık vardır (hipotez 7b).

Sonuç itibarıyla, Aylık aile geliri 1501 ve üzeri TL olan sporcuların hem ödüllendirici davranış hem de işgördürücü davranış alt boyutlarına ilişkin ortalamalarının diğerlerinden yüksek olduğu bulunmuştur. Yani aylık aile geliri 1501 ve üzeri TL olan sporcular diğerlerine göre liderlerinin hem daha fazla ödüllendirici davranış hem de daha fazla işgördürücü davranış gösterdiğini düşünmektedir. Yetiştirme yeri büyükşehir olanların hem eğitici ve öğretici davranış hem ödüllendirici davranış hem de işgördürücü davranışa ilişkin ortalamalarının diğerlerinden yüksek olduğu bulunmuştur. Yani yetiştirme yeri büyükşehir olan sporcular diğerlerine göre liderlerinin hem daha fazla eğitici ve öğretici davranış hem daha fazla ödüllendirici davranış hem de daha fazla işgördürücü davranış gösterdiğini düşünmektedir. Düz lise mezunu sporcuların ödüllendirici davranış boyutuna ilişkin ortalamalarının diğerlerinden yüksek olduğu bulunmuştur. Yani düz lise mezunu sporcular liderlerinin daha fazla ödüllendirici davranış gösterdiğini düşünmektedirler.

Spor için liderlik ölçeği alt boyutlarına ait ortalamalarına bakılmış ve önemli sonuçlar elde edilmiştir. Buna göre sporcular antrenörlerinin en fazla otoriter davranış gösterdiğini düşünmektedir. Başka bir ifade ile sporcuların liderleri en fazla otoriter davranış göstermektedir. Buna ilaveten sporcular liderlerinin otoriter davranıştan sonra en çok işgördürücü davranış sergilediğini düşünmektedir.

AKADEMİK BAKIŞ DERGİSİ

Sayı: 39 Kasım – Aralık 2013

Uluslararası Hakemli Sosyal Bilimler E-Dergisi

ISSN:1694-528X İktisat ve Girişimcilik Üniversitesi, Türk Dünyası
Kırgız – Türk Sosyal Bilimler Enstitüsü, Celalabat – KIRGIZİSTAN
<http://www.akademikbakis.org>

KAYNAKÇA

Alpar, R. (2011), *Uygulamalı Çok Değişkenli İstatistiksel Yöntemler*, 3. Baskı, Detay Yayıncılık: Ankara.

Aytürk, N. (2010), *Örgütsel ve Yönetmel Davranış: Örgütlerde İnsan İlişkileri ve Yönetmel Davranış Yöntemleri*, 1.Baskı, Detay Yayıncılık: Ankara.

Barutçugil, İ. (2004), *Organizasyonlarda Duyguların Yönetimi*, 2. Baskı, Kariyer Yayıncılık: İstanbul.

Chelladurai, P. ve Saleh, S.D. (1980), Dimensions of Leader Behavior in Sports: Development of a Leadership Scale, *Journal of Sport Psychology*, 2, 34-45.

Daft, R.L. (2008), *The Leadership Experience*, Fourth Edition, Thomson South-Western: USA.

Güney, S. (2011), *Örgütsel Davranış*, 1. Baskı, Nobel Yayın Dağıtım: Ankara.

Lussier, R.N. ve Achua, C.F. (2010), *Leadership Theory, Application, & Skill Development*, Fourth Edition: USA.

Pride, W.M., Hughes, R.J. ve Kapoor, J.R. (2012), *Business*, Eleventh Edition, South-Western Cengage Learning: USA.

Ramachandran, V.S. (2012), *Encyclopedia Of Human Behavior*, Second Edition, Volume 2, Academic Press: USA.

Rowe, W.G. ve Guerrero, L. (2011), *Cases In Leadership*, Second Edition: USA.

Yılmaz, İ. (2008), Sporcu Algıları Çerçevesinde Farklı Spor Branşlarındaki Antrenörlerin Liderlik Davranış Analizleri ve İletişim Beceri Düzeyleri, Gazi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı, *Basılmamış Doktora Tezi*, Ankara.

Zel, U. (2006), *Kişilik ve Liderlik*, 2. Baskı, Nobel Yayın Dağıtım: Ankara.